

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Дегтярьов С. І. (Суми, Україна), д-р іст. наук;
Камберова Р. (Софія, Болгарія), канд. філол. наук;
Король С. М. (Суми, Україна), канд. політ. наук;
Куліш А. М. (Суми, Україна), д-р юрид. наук;
Лобко Н. В. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Нестеренко В. А. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Піскун В. М. (Київ, Україна), д-р іст. наук;
Рамач Я. (Нові Сад, Сербія), д-р іст. наук;
Семенов В. М. (Суми, Україна), канд. наук із держ. упр.;
Теліженко Л. В. (Суми, Україна), д-р філос. наук.

Рекомендовано до видання вченою радою юридичного факультету
Сумського державного університету
(протокол № 10 від 07.04.2016 року)

Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2 част. (Суми, 18 квітня 2016 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, С. І. Дегтярьов, Р. Камберова та ін. – Суми : Сумський державний університет, 2016. – Ч. 1. – 168 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках II Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 699 від 22 грудня 2015 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

На обкладинці використано мапу «Русь, Московія і Тартарія» фламандського картографа XVI ст. Абрахама Ортелія.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО ПРИКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Історія міжрегіонального співробітництва в Європі сягає своїм корінням у ХІХ ст., коли розвивалося співробітництво муніципалітетів на німецько-голландському кордоні. У 1875 р. Франція та Іспанія створили так звану двосторонню комісію зі співробітництва в районі Піренеїв.

Згодом відомий економіко-географ, засновник французької геополітичної школи Поль Відаль де ла Блаш, у 1917 р. у фундаментальній праці *«Східна Франція»* висунув ідею про створення зони взаємного співробітництва на спірній тоді території Франції та Німеччини – Ельзас і Лотарингія. Він пропонував перетворити ці багаті провінції не на бар'єр, що відмежовує одну країну від іншої, а зробити їх якомога проникними. Однак ця ідея не була втілена в життя [1, с. 133].

Після Другої світової війни представники багатьох прикордонних регіонів країн Європи почали зустрічатися для обговорення можливості ліквідації кордонних бар'єрів, покращення життєвого рівня населення, збереження стабільного миру, усунення непотрібних обмежень.

Так, у 1949 р. між Італією та Австрією був підписаний двосторонній договір, метою якого було полегшити взаємну торгівлю продуктами й товарами місцевого виробництва між італійськими провінціями Альто й Адідже та австрійськими землями Тіроль і Форарльберг [2, с. 157].

У 1950 р. на німецько-французькому кордоні, починаючи з культурних обмінів, створення інформаційних центрів та правничих консультацій, активізувалася співпраця в економічній сфері, у розбудові комунікаційної інфраструктури [3, с. 53-54].

Через два роки, у 1952 р., підписано угоду між польським воєводством Зелена Гура й німецьким округом Франкфурт-на-Одері про економічну співпрацю у вирішенні

проблем водного господарства суміжних територій. У цьому ж році між тим же польським воєводством і німецьким округом Коттбус, а також між воєводством Щецин і німецькими округами Найбранденбург і Росток були укладені угоди про початок розвитку товарообмінних операцій.

У 1956 р. розробляється перший комплексний план прикордонної співпраці між німецькими округами Дрезден, Коттбус, Франкфурт-на-Одері, Найбранденбург і Росток та польськими воєводствами: Вроцлавським, Познанським, Зеленогурським, а також Щецинським і Кашмінським [4].

А з другої половини 50-х рр. ХХ ст. суміжні прикордонні регіони європейських країн обирають для побудови стосунків таку форму міжрегіональної співпраці як єврорегіональне співробітництво.

У 1958 р. на німецько-голландському кордоні в районі міст Гронау (ФРН) та Енсхеде (Нідерланди) ці країни створили перший єврорегіон «Гронау» (офіційна назва *Euregio*, яку можна перекласти як «*регіон ЄС*»), що об'єднав 105 міст, спільнот і селищ з населенням 1,9 млн. чол. Його засновниками виступили 3 асоціації праці – дві нідерландські та одна німецька. Цей єврорегіон існує і зараз, включаючи більше 100 прикордонних округів та комун Німеччини й Голландії з населенням приблизно 2 млн. чол. та загальною площею 8 351,2 кв. км, і є прикладом класичного єврорегіоналізму. Його існування виявилось настільки ефективним, що в 1991 р. було укладено німецько-голландську угоду про регіональне співробітництво, що визнавала перший єврорегіон зразковою моделлю, а його організаційна структура стала прикладом для всіх наступних [5, с. 74].

Серед основних досягнень діяльності «Гронау» – розробка та впровадження нових технологій, завдяки яким здійснено реструктуризацію промисловості цього регіону (традиційні підприємства текстильної промисловості поступилися високоточним технологіям та електроніці), а також успішне розв'язання міжнаціональних конфліктів на німецько-голландському кордоні [6, с. 45].

Після «Гронау» був створений єврорегіон «Регіо-Базелієнсіс» у 1963 р. за участю сусідніх прикордонних районів Німеччини, Франції та Швейцарії (до його складу увійшли відповідно Баден, Ельзас і територія навколо Базеля, Леррах та Мюлуз). На сьогоднішній день він розширив свої кордони до Страсбурга, Карлсруе та Південного Пфальца і має репутацію єврорегіону з найпродвинутішим і найефективнішим механізмом транскордонного співробітництва на рівні регіональних і місцевих влад. Загальна кількість населення в регіоні становить близько 4,6 млн. осіб [7, с. 66-67].

На сучасному етапі дослідники проблем єврорегіоналізму налічують більше 120 єврорегіонів та подібних до них міжрегіональних прикордонних і транскордонних структур. Більше всього їх на території Німеччини, яка межує з Нідерландами, Бельгією, Швейцарією, Австрією, Польщею, Чехією, Францією та Данією. Територіальні суб'єкти регіональної, районної і комунальної ланки Німеччини беруть участь у майже 30 транскордонних об'єднаннях, мережа яких охоплює весь периметр державного кордону країни [5, с. 75].

Також існують єврорегіони на бельгійсько-голландському, бельгійсько-французькому, іспано-французькому, франко-італійському, італійсько-австрійському та інших західноєвропейських кордонах.

З 1990-х рр. поступово зростає кількість єврорегіонів і аналогічних їм структур у Центральній та Східній Європі (Польща, Чехія, Угорщина та Словаччина).

Так, наприклад, з 1991 р. по всьому прикордонню Польщі було створено 16 єврорегіонів, до яких залучено більше 800 міст і муніципальних об'єднань. На територіях, охоплених єврорегіональним співробітництвом, зараз проживає кожен третій поляк.

Співпраця єврорегіонів, учасниками яких є польські територіальні одиниці, має різне спрямування, серед яких важливе місце займає регіональний розвиток, вирішення транскордонних проблем, співпраця в галузі економіки,

освіти, науки, культури, туризму, екології; проведення рятувальних робіт у горах; допомога в розробці конкретних проектів співробітництва; стимулювання добросусідських відносин; сприяння співпраці членів єврорегіонів із міжнародними організаціями [8].

Тож, слід зробити висновок, що набуття досвіду міжрегіонального прикордонного співробітництва європейськими країнами здійснювалося поступово. Від побудови стосунків у межах двосторонніх договорів та угод вони переходять до найвищої форми міжрегіональної співпраці – єврорегіонального співробітництва.

---

1. *Моро-Дефарж Ф.* Введение в геополитику / Ф. Моро-Дефарж. – М.: Конкорд, 1996. – 147 с.

2. *Зонова Т. В.* От Европы государств к Европе регионов? / Т. В. Зонова // Полис. – 1999. – № 5. – С.155-164.

3. *Мікула Н. А.* Теоретико-методологічні та практичні аспекти функціонування єврорегіонів / Н. А. Мікула // Регіональна економіка. – 2004. – № 4. – С. 53-63.

4. *Лизанець О. В.* Становлення і розвиток прикордонного співробітництва регіону / О. В. Лизанець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2010_30/statti/2_8.htm (дата звернення 09.02.2012).

5. *Зверев Ю.* Еврорегионы как форма приграничного сотрудничества / Ю. Зверев // Космополис. – 2005. – № 3(13). – С. 74-81.

6. *Мікула Н.* Єврорегіони: Досвід та перспективи / Н. Мікула. – Л.: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.

7. *Петренко З.* Прикордонні регіони як нова форма міжнародної інтеграції / З. Петренко // Економіка України. – 1999. – № 12 (грудень). – С. 66-72.

8. *Романов С.* Еврорегиональное сотрудничество государств Центральной и Восточной Европы / С. Романов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nasledie.ru/oboz/N08_00/08_07 (дата обращения 09.02.2012).